

4. Životní prostředí

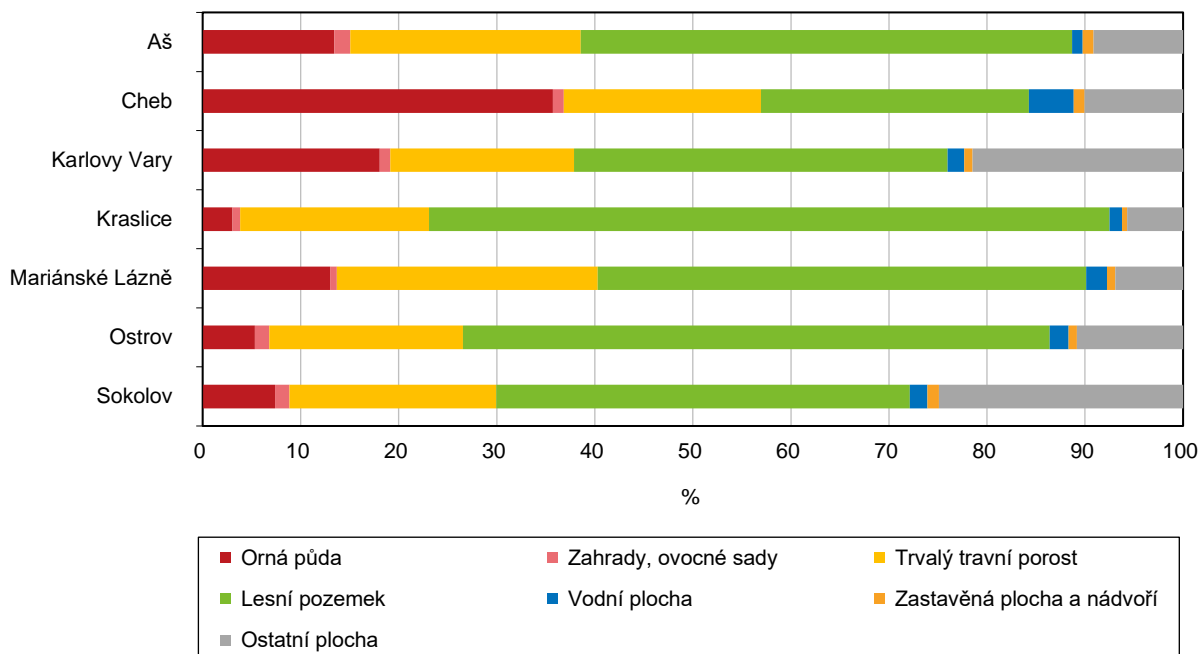
Půdní fond

Orná půda dlouhodobě ubývá...

Z celkové výměry kraje tvoří více než dvě třetiny nezemědělská půda (62,5 %), tzn. lesní pozemky, zastavěné plochy a nádvoří, vodní a ostatní plochy. Zemědělská půda je tvořena ornou půdou, trvalými travními porosty, ovocnými sady, zahradami.

Graf 4.1. Struktura půdy ve správních obvodech ORP Karlovarského kraje k 31. 12. 2020

Pramen: ČÚZK

Podíl orné půdy na celkové výměře kraje vykazuje dlouhodobě mírně klesající trend, v roce 2020 činil 15,8 %, což je o 7,7 procentního bodu méně než v roce 1990. V meziokresním srovnání je nejvyšší podíl orné půdy v okrese Cheb (23,9 %), naopak nejnižší v okrese Sokolov (5,9 %), což je dáno rozsáhlou těžební činností na Sokolovsku.

... naopak podíl trvalých travních porostů stále roste.

Na úkor orné půdy se dlouhodobě zvyšuje podíl trvalých travních porostů. Ty v roce 2020 pokrývaly 20,6 % celkové výměry a za uplynulých dvacet let tak jejich podíl vzrostl o 1,5 procentního bodu.

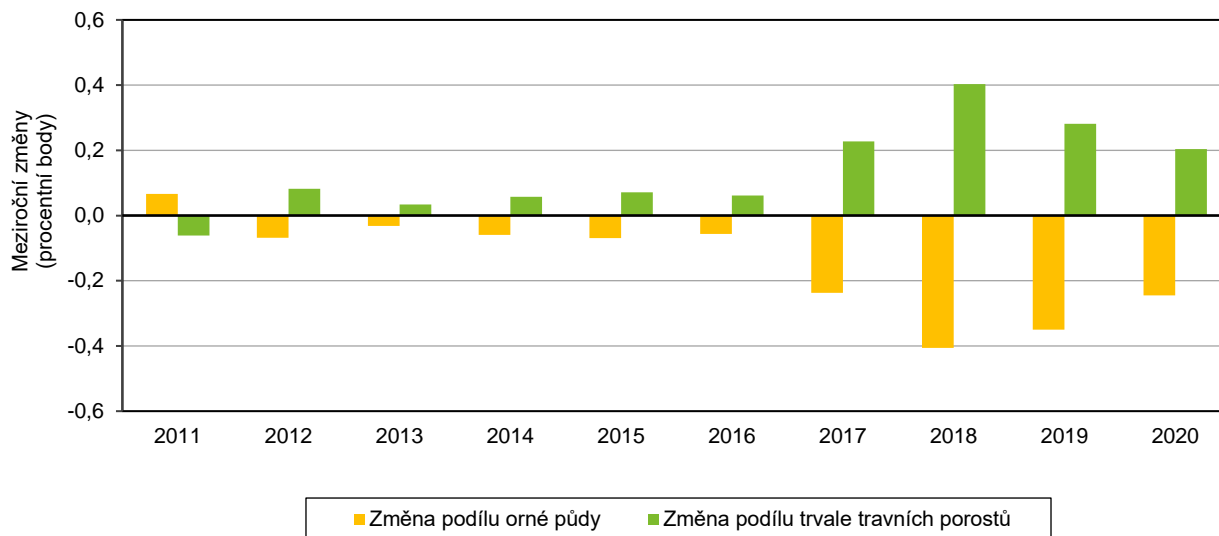
Druhá nejvyšší zalesněnost v ČR.

Výměra nezemědělské půdy v kraji se dlouhodobě nemění a pohybuje se na úrovni téměř dvou třetin celkové výměry. Největší rozlohu zaujímají lesy. Jejich podíl činí 43,8 % celkové výměry, Karlovarský kraj je tak druhým nejzalesněnějším regionem ČR po Libereckém kraji a oproti celorepublikovému průměru je jeho zalesněnost větší o 9,8 procentního bodu.

Z okresů kraje vykazuje nejvyšší podíl lesních pozemků okres Sokolov (51,7 % celkové výměry okresu), nejméně zalesněný je okres Cheb (39,2 % celkové výměry okresu).

Graf 4.2. Meziroční změny podílů orné půdy a trvalých travních porostů na zemědělské půdě v Karlovarském kraji

Pramen: ČÚZK

Chráněná území

Chráněná území na pětinu rozlohy kraje.

Chráněná území zaujímají téměř pětinu celkové rozlohy Karlovarského kraje (19,2 %). Tato plocha patří mezi nejvyšší v celé ČR, vyšší podíl chráněných území na celkové výměře je v Libereckém, Zlínském, Ústeckém a nově také v Královéhradeckém a Jihočeském kraji.

Mezi jednotlivými okresy našeho kraje jsou rozdíly v rozloze území, na která byla ochrana území vyhlášena, přesto platí, že v žádném z nich není rozloha těchto území pod 11 %. Největší plocha chráněných území se nachází v okresech Sokolov (27,9 % celkové rozlohy okresu) a Cheb, kde chráněná území zaujímají téměř čtvrtinu jeho celkové výměry (24,4 %). Důvodem této skutečnosti je zejména to, že na území těchto okresů se rozkládají přírodní rezervace a také rozlehlá chráněná krajinná oblast Slavkovský les, která zasahuje i do Plzeňského kraje.

Jedním ze dvou typů chráněných území v rámci soustavy Natura 2000 (soustava chráněných území, která vytvářejí podle jednotných principů všechny státy Evropské unie) jsou také tzv. Ptačí oblasti. V současné době je v ČR vymezeno 41 ptačích oblastí, z nichž se na území Karlovarského kraje nacházejí dvě, a to Doupovské hory a Novodomské rašeliniště – Kovářská.

Ekologické zemědělství

Ekologickému zemědělství se také říká biozemědělství či organické zemědělství. Jde o způsob hospodaření založený na zásadách etického přístupu vůči chovaným zvířatům, ochrany životního prostředí, šetření neobnovitelných zdrojů, udržení biodiverzity a ochrany zdraví populace.

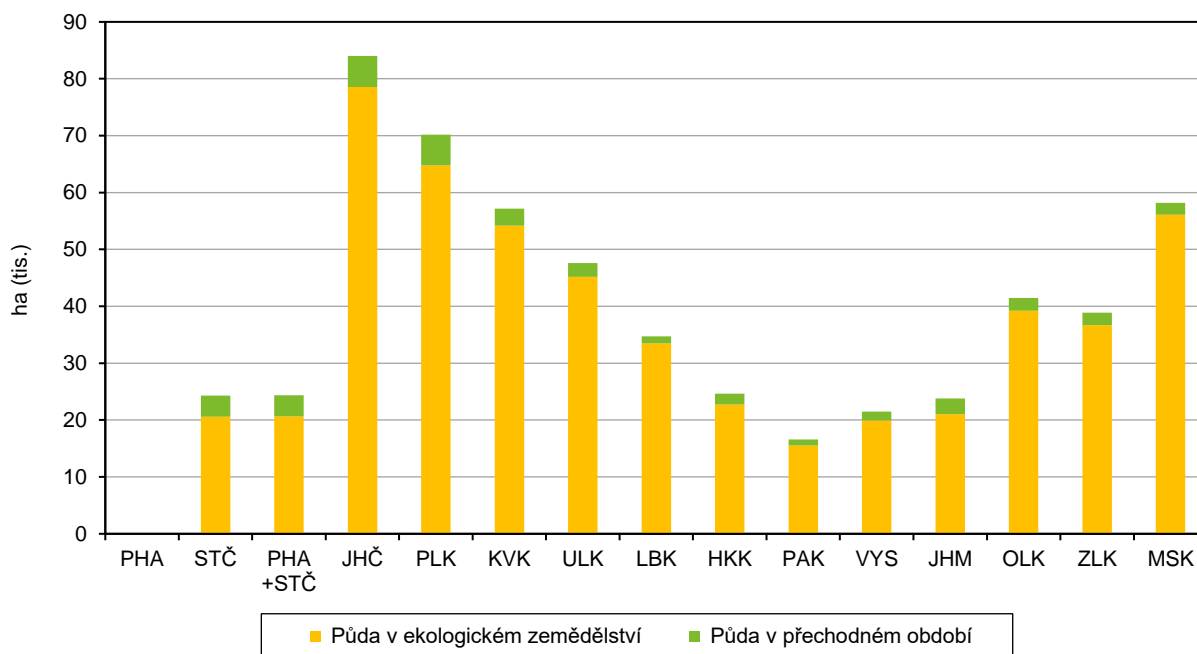

Podíl půdy v ekologickém zemědělství se mírně zvýšil...

V Karlovarském kraji hospodařili zemědělci v roce 2020 na 54 198 ha ekologické půdy, výměra půdy v ekologickém zemědělství tak doznala mírný meziroční nárůst o 1,0 %. Její podíl na celkové výměře zemědělské půdy se tak zvýšil ze 43,5 % v roce 2019 na 43,6 % v roce 2020. V témže roce se náš kraj podílel 10,7 % na výměře ekologicky obhospodařované půdy v celé ČR, jde o čtvrtý nejvyšší podíl v mezikrajském srovnání. Vyšší hodnotu podílu vykázal již jen kraj Jihočeský, Plzeňský a Moravskoslezský.

Graf 4.3. Výměra půdy v ekologickém zemědělství a přechodném období podle krajů k 31. 12. 2020

Pramen: Ministerstvo zemědělství

... pokles podílu půdy v přechodném období.

Předtím, než je zemědělská půda certifikována jako ekologická, je nutné přeměnit ji způsobem uvedeným v žádosti o registraci na Ministerstvu zemědělství a zabezpečit odstranění vlivu negativních dopadů předchozí zemědělské činnosti na zemědělskou půdu, krajinu a životní prostředí. Tento režim se nazývá přechodné období a jeho doba je stanovena zákonem na 2 roky. V této době je zemědělec povinen dodržovat podmínky zákona o ekologickém zemědělství, ale produkty prozatím nejsou považovány za ekologické.

Výměra půdy v tzv. přechodném období činila v Karlovarském kraji v roce 2020 celkem 2 957 ha, ve srovnání s předcházejícím rokem tak došlo k jejímu poklesu o 8,2 %. Výměra půdy v přechodném období se meziročně snížila ve většině regionů ČR. K navýšení výměry této půdy došlo pouze v kraji Ústeckém, v Kraji Vysočina a v kraji Libereckém a Olomouckém.

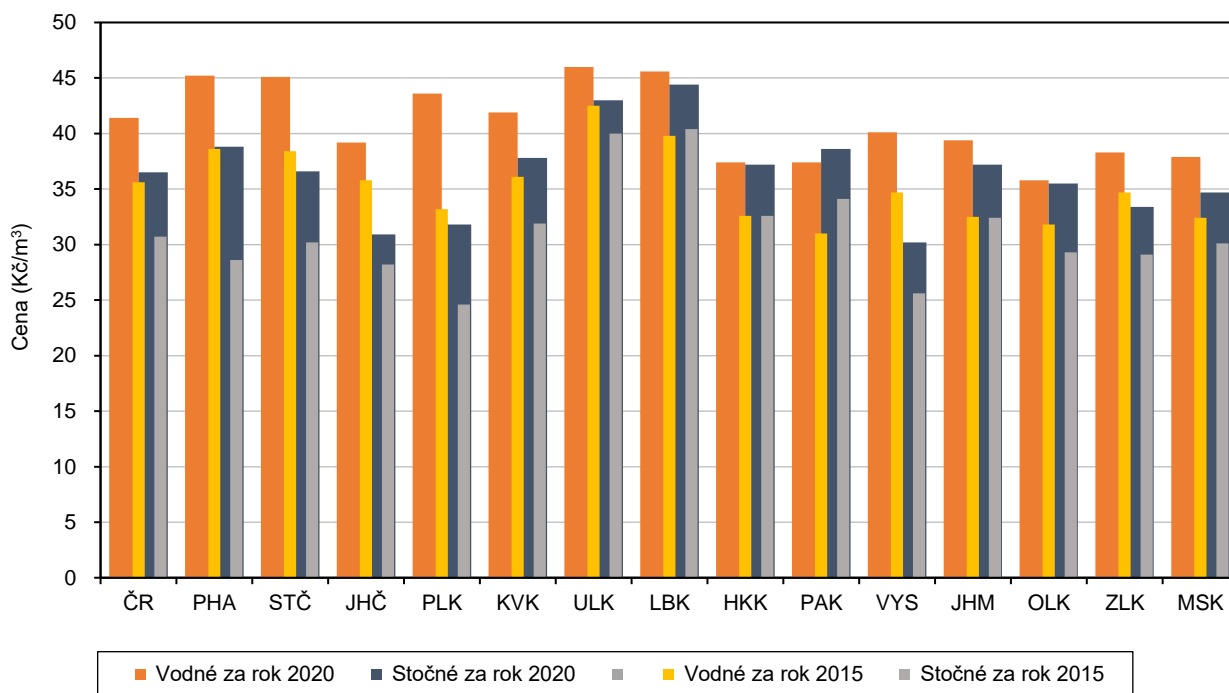
Vodovody a kanalizace

Cena vodného a stočného má dlouhodobě rostoucí tendenci.

Z celkového počtu obyvatel v kraji bylo v roce 2020 celých 100 % obyvatel zásobováno vodou z veřejného vodovodu. Specifické množství vody fakturované domácnostem na 1 obyvatele v porovnání s předchozím rokem mírně vzrostlo. Současně došlo také opět k mírnému navýšení cen vodného (o 4,5 %) a stočného (o 2,7 %).

Graf 4.4. Průměrná cena za vodné a stočné v krajích v letech 2015 a 2020

Zdroj: ČSÚ

V roce 2020 bylo domácnostem na 1 obyvatele fakturováno 89,0 l/den, což je o 2,9 % více než v předcházejícím roce. Domácnostem v kraji tak bylo fakturováno o 2,1 l/den méně než byl republikový průměr (91,1 l/den). K nárůstu specifického množství vody fakturované domácnostem došlo téměř ve všech regionech ČR, výjimkou byl pouze kraj Olomoucký, Kraj Vysočina a HI. město Praha, které zaznamenaly mírný pokles. Nejvyšší nárůst objemu fakturované vody na 1 obyvatele vykázal oproti minulému roku právě Karlovarský kraj.

V celé ČR dochází dlouhodobě k navyšování cen vody a stočného, např. v Karlovarském kraji se tak během uplynulých deseti let zvýšila cena vody v Kč/m³ o 22,9 % a cena stočného o 30,3 %.

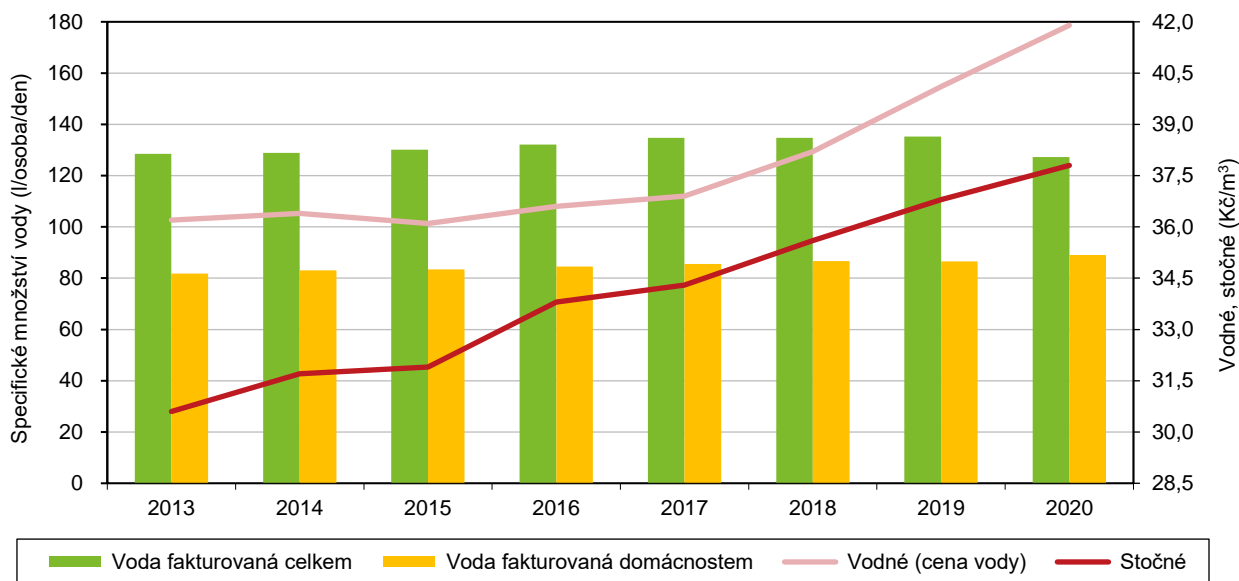
Nejvyšší podíl obyvatel připojených na veřejnou kanalizaci.

Karlovarský kraj je jediným regionem, ve kterém jsou všichni obyvatelé napojeni na veřejnou kanalizaci. Toto prvenství nejvyššího podílu obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci si náš region drží již od roku 2017. Stejně tak je tomu i v případě napojení na veřejnou kanalizaci s koncovou čističkou odpadních vod, kdy bylo v roce 2020 napojeno také 100 % obyvatel Karlovarského kraje.

Graf 4.5. Specifické množství fakturované vody, vodné a stočné v Karlovarském kraji

Zdroj: ČSÚ

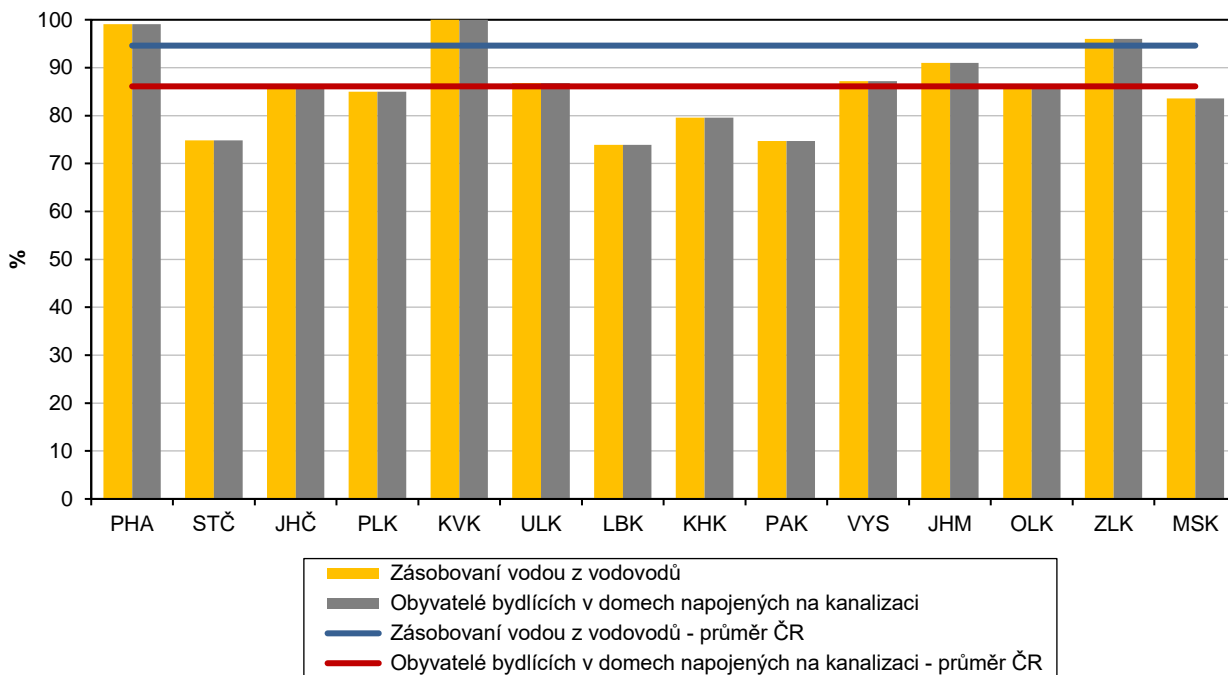

Téměř veškerá voda vypouštěná do kanalizace prochází čističkami odpadních vod.

V roce 2020 bylo v Karlovarském kraji 103 čistíren odpadních vod s celkovou kapacitou 126,3 tisíc m³ na den. Oproti minulému roku tak 3 čističky přibýly a jejich počet v našem kraji dlouhodobě mírně roste. Téměř veškerá voda vypouštěná do kanalizace v Karlovarském kraji prochází čističkami odpadních vod (99,9 %). V mezikrajském srovnání jde tak o druhý nejvyšší podíl po Hl. městě Praze, kde čističkami odpadních vod prochází všechna voda vypouštěná do kanalizace.

Graf 4.6. Podíl obyvatel zásobovaných vodou a napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu podle krajů v roce 2020

Zdroj: ČSÚ

Co se týče napojení obyvatel na kanalizaci s čističkou odpadních vod bydlících v domech, byl v mezikrajském srovnání Karlovarský kraj jediný, ve kterém byli napojeni všichni obyvatelé, a převyšoval tak celorepublikový průměr o 13,9 %. Druhý nejvyšší podíl vykázalo HI. město Praha (99,1 %).

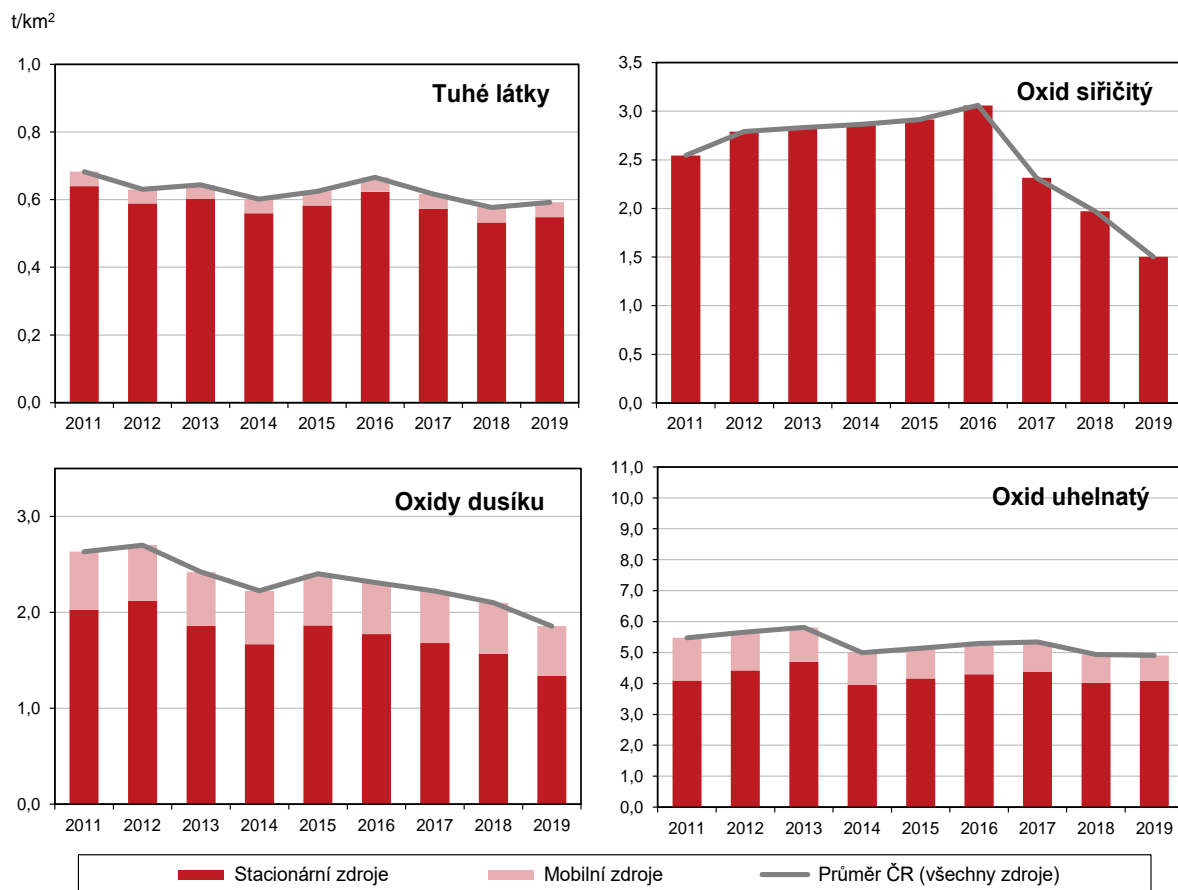
Emise

Měrné emise se postupně snižují.

Znečištění ovzduší je monitorováno sítí měřicích stanic a plošné hodnocení emisí probíhá dle jednotlivých skupin producentů znečištění (REZZO 1–4). Pro vyhodnocení úrovně znečištění ovzduší v ČR došlo v posledních letech k řadě metodických změn. V souvislosti s emisní inventurou v roce 2020 byly zpřesněny výpočty a v souvislosti s tím došlo k přepočtu časové řady od roku 2008 až do současnosti. Také byly zpřesněny odhady emisí z dopravy a ze spalování v domácnostech.

Graf 4.7. Měrné emise základních znečišťujících látek podle zdroje znečištění v Karlovarském kraji

Pramen: ČHMÚ

Dlouhodobě pokračují snahy o snižování emisí.

Stejně jako ostatní regiony, tak i Karlovarský kraj se snaží snižovat emise sledovaných látek, a to zejména vlivem velkých stacionárních zdrojů. Měrné emise tuhých znečišťujících látek, oxidů dusíku i oxidu uhelnatého vykazují dlouhodobě klesající trend, zatímco měrné emise oxidu siřičitého v období let 2014–2016 mírně stouply.

Dlouhodobě však emisní trendy v ČR i poslední meziroční změny zaznamenaly u téměř všech znečišťujících látek trvale klesající tendenci. Roční srovnání emisí hlavních znečišťujících látek v letech 2017 a 2018 ukazuje současně i vliv teplejší topné sezóny v roce 2018, a tím nižší spotřebu paliva pro vytápění domácností.

V roce 2019, ze kterého máme k dispozici poslední předběžná data, vykazoval Karlovarský kraj v celorepublikovém srovnání po Jihočeském kraji druhou nejnižší hodnotu měrných emisí oxidu uhelnatého (4,91 t/km²) ze všech regionů ČR, naopak měrné emise oxidu siřičitého dosahovaly třetí nejhorší hodnoty (1,50 t/km²) po Ústeckém a Moravskoslezském kraji.

Odpady

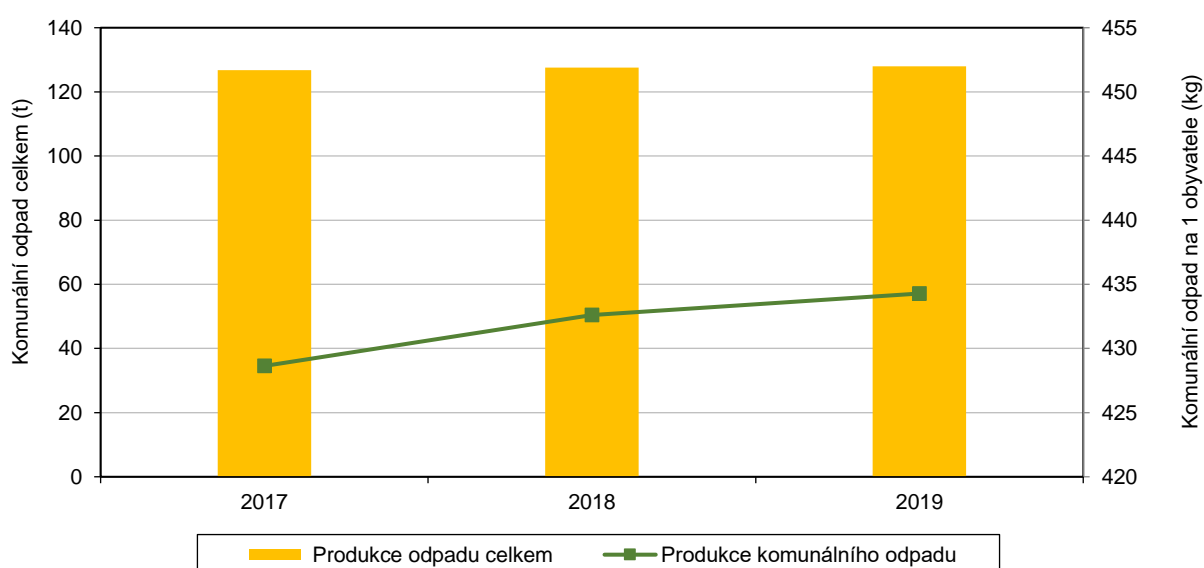
Produkce komunálního odpadu se meziročně mírně zvýšila.

Dne 1. ledna 2021 nabyl účinnosti nový zákon o odpadech č. 541/2020 Sb., který byl přijat v návaznosti na právní předpisy Evropské unie z tzv. balíčku oběhového hospodářství. Nový zákon o odpadech obsahuje oproti předchozí právní úpravě několik významných změn, které se dotknou nejen běžných občanů, ale především podnikatelů a obcí. Přináší řadu nových povinností pro původce odpadu, reguluje problematiku tzv. černých skládek, nově ukládá povinnost obcím určit místa pro oddělené soustředování recyklovatelných složek komunálního odpadu (tzn. nebezpečného odpadu, papíru, plastů, skla, kovů, biologického odpadu, jedlých olejů a tuků) a také např. upravuje metodiku vybírání poplatků za komunální odpad.

Komunálním odpadem se rozumí odpad z provozu domácností, odpad z čištění veřejných komunikací a prostranství, odpad z údržby veřejné zeleně a odpad živnostenského charakteru (odpad podobný komunálnímu odpadu, který vzniká z nevýrobní činnosti a provozu živností, úřadů a škol). V Karlovarském kraji produkce komunálního odpadu má v několika posledních letech spíše klesající tendenci, a to jak v absolutních hodnotách, tak i v přepočtu na 1 obyvatele.

Graf 4.8. Produkce komunálního odpadu v Karlovarském kraji

Zdroj: ČSÚ

V roce 2019 bylo v Karlovarském kraji vyprodukováno celkem 127 968 tun komunálního odpadu. Ve srovnání s předchozím rokem se tak celková produkce tohoto odpadu mírně zvýšila (o 0,4 %) a představovala 434,3 kg odpadu na 1 obyvatele. Ve srovnání s předchozím obdobím tak došlo k navýšení produkce odpadu na 1 obyvatele v našem regionu o 1,7 kg.

Karlovarský kraj opět vykázal nejnižší produkci komunálního odpadu na 1 obyvatele.

V celorepublikovém srovnání se produkce komunálního odpadu na 1 obyvatele meziročně zvýšila ve většině regionů ČR. Nižší hodnoty v porovnání s předchozím obdobím zaznamenal v roce 2019 pouze kraj Plzeňský a Moravskoslezský. Objem produkce odpadu na 1 obyvatele v našem kraji byl v celokrajském srovnání, stejně jako v předešlém roce 2018 nejnižší. Naopak nejvíce komunálního odpadu na 1 obyvatele vyprodukoval, opět shodně jako v předchozím období, Středočeský kraj, a to 539 kg.

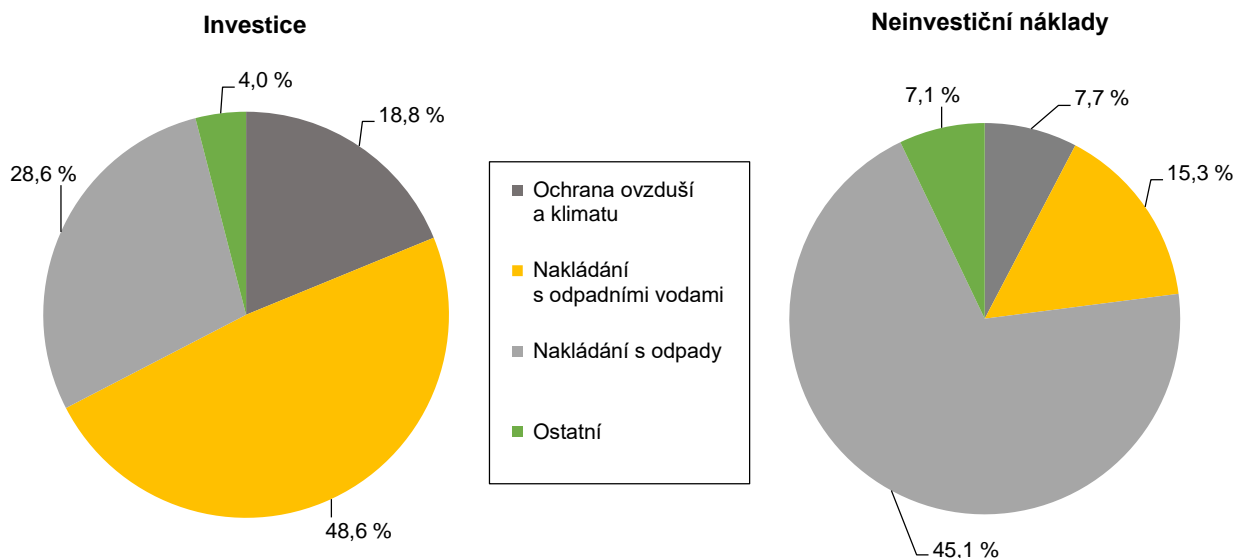
Výdaje na ochranu ŽP

Investice na ochranu životního prostředí meziročně mírně klesly.

Objem investic vynaložených na ochranu životního prostředí podle sídla investora v Karlovarském kraji od roku 2016 stále klesá. Po jejich výrazném propadu v roce 2017 o téměř polovinu se v roce 2019 opět, i když mírně, snížily (o 3,6 % na 315,2 mil. Kč). Většinu těchto investic (60,0 %) tvořily výdaje na nakládání s odpadními vodami. Na ochranu ovzduší a klimatu jich bylo použito 13,9 %, což představuje oproti minulému období významný pokles (o 19,9 procentního bodu). Naopak do nakládání s odpady bylo investováno těchto výdajů téměř třikrát více a zaznamenaly tak nárůst o 10,6 procentního bodu.

Graf 4.9. Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora a podle účelu v Karlovarském kraji (průměr let 2015–2019)

Zdroj: ČSÚ

Investice na ochranu životního prostředí vzrostly ve více než polovině regionů ČR.

Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice na 1 obyvatele v roce 2019 poklesly na 1 088 Kč, tj. o 16,4 % ve srovnání s předchozím rokem. Naopak nejvyšší nárůst investiční aktivity byl meziročně zaznamenán v Jihomoravském a Pardubickém kraji (nárůst o 48,3 %, resp. 42,1 %).

Nejméně finančních prostředků na ochranu životního prostředí vynaložili investoři ve srovnání s předchozím obdobím v kraji Ústeckém, a to téměř o polovinu (o 48,7 %). V celé ČR poklesla hodnota těchto investic meziročně průměrně o 3,7 %.

Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí opět mírně stouply.

Neinvestiční náklady v našem regionu, vzniklé v souvislosti s ochranou životního prostředí, podle kraje sídla investora ve srovnání s předchozím rokem mírně vzrostly (o 5,5 %) a v roce 2019 tak dosáhla jejich výše 1 376,2 mil. Kč. Nejvíce jich souviselo s nakládáním s odpady (42,7 %) a s odpadními vodami (40,3 %). Náklady spojené s ochranou ovzduší tvořily nejmenší podíl, a to pouze 13,6 % z celkových neinvestičních nákladů.

Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí vzrostly ve většině regionů ČR, a to nejvíce v Ústeckém kraji (o 49,3 %). Karlovarskému kraji patří v mezikrajském srovnání deváté místo s navýšením neinvestičních nákladů na ochranu životního prostředí podle sídla investora o 5,5 %.